

Cauza C-263/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

15 iunie 2020

Instanța de trimitere:

Landesgericht Korneuburg (Austria)

Data deciziei de trimitere:

26 mai 2020

Reclamantă:

Airhelp Limited

Pârâtă:

Laudamotion GmbH

[*omissis*]

REPUBLICA AUSTRIA

Landesgericht Korneuburg (Tribunalul Regional din Korneuburg, Austria)
[*omissis*]

În cauza introdusă de reclamanta **Airhelp Limited**, Central Hong Kong [*omissis*] împotriva pârâtei **Laudamotion GmbH**, 2320 Schwechat, [*omissis*], având ca obiect suma de **500 de euro** [*omissis*], ca urmare a apelului formulat împotriva hotărârii Bezirksgericht Schwechat [Tribunalul Districtual din Schwechat, Austria] din 19 decembrie 2019, Landesgericht Korneuburg [Tribunalul Regional din Korneuburg, Austria], în calitate de instanță de apel [*omissis*] a pronunțat următoarea [*omissis*]

O r d o n a n ț ă

[I] Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, următoarele **întrebări preliminare**:

1) Articolul 5 alineatul (1) litera (c) și articolul 7 din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (Regulamentul privind drepturile pasagerilor) trebuie interpretate în sensul că **pasagerul are dreptul la [OR 2] compensație în cazul în care ora de plecare stabilită inițial la ora 14:40 este devansată la ora 8:25 în aceeași zi?**

2) Articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctele (i)-(iii) din Regulamentul privind drepturile pasagerilor trebuie interpretat în sensul că **examinarea aspectului dacă pasagerul este informat cu privire la anulare trebuie întreprinsă exclusiv în temeiul acestei dispoziții și se opune aplicării dreptului național privind primirea declarațiilor, adoptat în scopul transpunerii Directivei 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (Directiva privind comerțul electronic) și care cuprinde o ficțiune de primire?**

3) Articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctele (i)-(iii) din Regulamentul privind drepturile pasagerilor și articolul 11 din Directiva privind comerțul electronic trebuie interpretate în sensul că, **în cazul rezervării unui zbor de către pasager prin intermediul unei platforme de rezervare, atunci când pasagerul a comunicat numărul său de telefon și adresa sa de e-mail, dar platforma de rezervare a transmis operatorului de transport aerian numărul de telefon și o adresă de e-mail generată în mod automat de platforma de rezervare, primirea comunicării privind devansarea zborului la adresa de e-mail generată în mod automat trebuie apreciată ca fiind informare sau primire a comunicării privind devansarea inclusiv atunci când platforma de rezervare nu transmite sau transmite cu întârziere pasagerului comunicarea operatorului de transport aerian? [OR 3]**

[II] Suspendă judecarea cauzei până la pronunțarea deciziei preliminare de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene [*omissis*].

M o t i v a r e :

Pasagerii M**** 0**** și G***** P*****, cu domiciliul în Republica Cehă, au rezervat la pârâtă zborul OE 503 din 14 iunie 2018, din Palma de Mallorca (PMI; Spania) către Viena (VIE; Austria). Ora de plecare programată era ora 14.40, ora de sosire programată era ora 17.05. Pasagerii au utilizat sistemul de rezervare al platformei online k*****.com. Instanța are cunoștință de faptul că operatorul platformei de rezervare are sediul în Republica Cehă. Adresa de e-mail indicată de ei a fost: m* * * * *.o* * * * *@gmail.com. k*****.com a efectuat rezervarea în

numele pasagerilor, în cursul rezervării fiind generată o adresă de e-mail special pentru această rezervare care a fost salvată în sistemul operatorului de transport aerian ca adresă de e-mail de contact și care, în cazul concret, era: 6703421@hositojsmezasemy.com. Nicio altă adresă de e-mail nu a fost salvată și nici cunoscută de operatorul de transport aerian.

Reclamanta solicită acordarea sumei de 500 de euro și susține că pasagerii ar avea dreptul la o compensație în cuantum de (250 de euro fiecare și, prin urmare, în total) 500 de euro în temeiul articolului 7 din Regulamentul privind drepturile pasagerilor. Ei ar fi cedat această creanță reclamantei prin declarația de cesiune din 12 octombrie 2018. Reclamanta susține, pe de o parte, că zborul ar fi avut mai mult de trei ore de întârziere și, pe de altă parte, că ar fi datorată compensația și ca urmare a devansării cu aproximativ șase ore a zborului cu privire la care pasagerii ar fi fost informați la 10 iunie 2018, așadar cu mai puțin de șapte zile înainte de zbor [OR 4]. Pentru pârâtă ar fi fost simplu să găsească, în toate adresele de e-mail salvate, care erau rezervările efectuate prin intermediul platformei k*****.com. Platforma ar fi un agent de voiaj. Obligația de a se asigura cu privire la identitatea cocontractantului ar reveni operatorului de transport aerian. Acest lucru ar fi clar în cazul adreselor de e-mail generate în mod automat.

Pârâta contestă cererea reclamantei în ceea ce privește motivele și cuantumul, solicită respingerea acțiunii și susține că zborul nu ar fi întârziat cu mai mult de trei ore, ci numai cu 29 de minute. Devansarea zborului ar fi fost comunicată prin e-mail la 23 mai 2018. Pârâta nu ar fi fost în măsură să contacteze direct pasagerii, întrucât pârâtei nu i-ar fi fost transmise datele de contact. Din motive care țin de protecția datelor, acest lucru nu ar fi fost admisibil; aceasta nu ar avea o relație contractuală cu k*****.com. k*****.com nu ar fi un agent de voiaj sau o agenție de turism. k*****.com ar efectua rezervările în calitate de pasager în sistemele pârâtei împotriva voinței acesteia. Pentru pârâtă nu ar exista indicii că k*****.com ar primi confirmarea rezervării, tichetele de îmbarcare și alte informații prin intermediul adresei de e-mail special generate. Utilizarea k*****.com ar fi imputabilă pasagerului. Nu ar fi posibil în mod rezonabil ca o companie aeriană să verifice titularul real al unei adrese de e-mail salvate sau să întreprindă acțiuni demne de un detectiv pentru a descoperi adresa de e-mail reală a pasagerului respectiv.

Prin **hotărârea** atacată, Bezirksgericht Schwechat, sesizată în primă instanță, a respins cererea. [OR 5]

Pe lângă faptele necontestate prezentate la început, instanța a constatat, de asemenea, că pârâta nu are o relație contractuală cu platforma de rezervare k*****.com și că nici k*****.com nu are acces la sistemul de rezervare al pârâtei. Pârâta ar putea recunoaște, la examinarea fiecărei rezervări individuale, în special a adreselor de e-mail salvate în acest scop, că o adresă de e-mail precum cea utilizată în speță este, după toate aparențele, generată în mod automat. Or, dat fiind faptul că, din cauza numărului ridicat de rezervări (aproximativ 20 000 pe zi), rezervările primite nu sunt deschise și examinate individual de un angajat, în

primul rând, pârâta nu trebuie să facă o distincție între o rezervare efectuată prin intermediul k*****.com și cele efectuate de pasagerii înșiși. Nu se poate stabili dacă este posibil din punct de vedere tehnic, fără a fi necesară consultarea fiecărei rezervări, să se identifice dacă o rezervare a fost efectuată prin intermediul k*****.com și, cu atât mai puțin, dacă pârâta dispune de posibilitatea tehnică de a evita ca rezervările să poată fi efectuate prin intermediul sau de către k*****.com. În cazul modificărilor orei de zbor, pârâta informează pasagerii mai întâi prin e-mail. Dacă acest demers nu dă rezultate, pârâta încearcă o altă modalitate de contact, de exemplu, prin transmiterea inclusiv de mesaje SMS la numărul de telefon comunicat. La 23 mai 2018 și la 29 mai 2018, pârâta a transmis la adresa de e-mail generată în mod automat de k*****.com informații cu privire la devansare. Notificările au fost comunicate cu succes. Pârâta a considerat că a informat pasagerii cu privire la modificarea orei de zbor. Pasagerul M*****0***** a primit la 10 iunie 2018 pe adresa sa de e-mail (obișnuită), m***@gmail.com, un e-mail de la tickets@k*****.com în care a fost informat cu privire la [OR 6] noua oră de plecare, la ora 8:25 în loc de ora 14:40. [omissis] Instanța de prim grad de jurisdicție nu a făcut alte constatări, în special în ceea ce privește problema de a ști când a aterizat zborul devansat. Aceasta nu a dezbătut nici problema dacă pasagerii au știut sau ar fi trebuit să știe că le fusese atribuită o adresă de e-mail generată în mod automat și dacă și în ce măsură pasagerii ar fi avut posibilitatea să consulte informațiile transmise la adresa de e-mail generată în mod automat.

Reclamanta a formulat **apel** împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere prin care solicită să se modifice hotărârea atacată în sensul admiterii cererii. Reclamanta face trimitere în special la Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „Curtea”) din 11 mai 2017 pronunțată în cauza C-302/16, *Krijgsman*, și consideră că ar trebui să se garanteze că pasagerul al cărui zbor a fost rezervat prin intermediul unui terț înainte de a fi anulat ar trebui să fie identificat. Ar reveni operatorului de transport aerian sarcina de a face dovada furnizării informației și a faptului că nu ar fi fost în măsură să verifice dacă adresa de e-mail provine de la pasager.

Pârâta solicită respingerea apelului. Aceasta contestă aplicarea Hotărârii Curții din 11 mai 2017 pronunțată în cauza *Krijgsman*, apreciind că operatorul de transport aerian ar fi putut considera că adresa de e-mail comunicată ar fi fost cea a pasagerilor. Pârâta nu ar fi considerat că a informat o agenție de turism. Ar fi imputabil pasagerilor, iar nu operatorului de transport aerian să comunice datele de contact în cadrul procesului de rezervare [OR 7] care nu ar aparține pasagerilor.

În sfârșit, în **apărarea** sa, pârâta susține că devansarea zborului programat cu mai multe ore nu ar putea fi asimilată unei anulări.

Instanța de trimitere este chemată, în calitate de **instanță de apel**, să se pronunțe în a doua și în ultimă instanță cu privire la drepturile reclamantei. În această privință, în temeiul normelor consacrate de dreptul procedural național [omissis],

instanța trebuie să se limiteze la examinarea problemelor de drept. Aceasta trebuie să verifice dacă devansarea zborului dă naștere unui drept la compensație precum în cazul anulării zborului (prima întrebare). În continuare, trebuie să se examineze dacă trebuie să se considere că pasagerii au fost informați în mod valabil cu privire la anulare (a doua și a treia întrebare).

Constituie soluții posibile:

(a) În lipsa anulării, dreptul la compensație este exclus ca urmare a neexecutării prestației. În consecință, în cazul în care hotărârea atacată trebuie anulată, prima instanță va trebui să examineze faptele nu în sensul anulării, ci în cel al întârzierii invocate și neverificate.

(b) Dacă există o anulare, iar comunicarea prin intermediul e-mailului din 23 mai 2018 constituie o informare a pasagerilor cu privire la anularea zborului din 14 iunie 2018, nu există un drept la compensație potrivit articolului 5 alineatul (1) litera (c) punctul (i) din Regulamentul privind drepturile pasagerilor. Și în acest caz va fi necesară anularea hotărârii atacate; prima instanță va trebui să examineze faptele în sensul întârzierii invocate și neverificate.

(c) În ipoteza în care comunicările prin e-mail din 23 mai 2018 și din 29 mai 2018 nu constituie o informare a pasagerilor cu privire la anularea zborului din 14 iunie 2018 [OR 8], informarea pasagerilor a avut loc abia la 10 iunie 2018 (prin e-mail din partea k*****.com). Întrucât redirectionarea alternativă a fost cu mai mult de o oră înainte de ora de plecare programată și, așadar, peste limita temporală stabilită la articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctul (iii) din Regulamentul privind drepturile pasagerilor, se impune modificarea hotărârii atacate și admiterea acțiunii.

Cu privire la **întrebările preliminare**:

Cu privire la prima întrebare:

Regulamentul privind drepturile pasagerilor prevede drepturi în cazul neexecutării prestațiilor prin refuzul la îmbarcare, anulare și întârziere. Devansarea unui zbor nu este reglementată.

În cursul procedurii în primă instanță, reclamanta s-a întemeiat pe comunicatul de presă al Bundesgerichtshof [Curtea Federală de Justiție, denumită în continuare „BGH”] nr. 89/2015, X ZR 59/14. Chiar dacă BGH a pronunțat hotărârea sa din 9 iunie 2015 pe baza unei recunoașteri a operatorului de transport aerian și nu furnizează alte considerații în decizie, în comunicatul său de presă, BGH exprimă evaluarea provizorie a instanței potrivit căreia o devansare mai mult decât minoră a zborului programat efectuată de operatorul de transport aerian poate constitui temeiul unui drept la compensație potrivit articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul privind drepturile pasagerilor. Planificarea inițială a zborului este abandonată chiar și în cazul în care un zbor este devansat cu mai multe ore.

În schimb, pârâta se întemeiază în apărarea sa pe o hotărâre a Handelsgericht Wien [Tribunalul Comercial din Viena] din 13 noiembrie 2018, 1 R 285/18k [omissis] potrivit căreia aplicarea prin analogie a normelor în materie de anulare nu se va efectua ca urmare a unei lacune legislative neintenționate. Obiectivul regulamentului nu ar fi devansarea unui zbor, [OR 9] ci refuzul la îmbarcare cauzat de supra-rezervări. Trebuie să se observe că Handelsgericht Wien se întemeiază pe o decizie a Amtsgericht Hannover [Tribunalul Regional din Hanovra, Germania] (din 3 decembrie 2013), 561 C 3773/13. În acest caz este vorba despre decizia primei instanțe în cauza care a fost în cele din urmă încheiată de BGH prin hotărâre de recunoaștere.

Instanța de trimitere înclină către soluția oferită de BGH și consideră că devansarea zborului are drept consecință abandonarea planificării inițiale a zborului și, prin urmare, constituie un caz de anulare.

Având în vedere divergențele de interpretare ale instanțelor Uniunii, instanța de apel are dreptul și obligația de a adresa întrebări preliminare Curții. Întrebări similare au fost deja adresate Curții în cauzele C-79/14 și C-345/19, însă aceste proceduri au fost radiate între timp din registru. Trimiteri preliminare similare sunt în curs în cauzele Flightright, C-10/20 și Azurair, C-188/20.

Cu privire la cea de a doua întrebare:

În cadrul examinării aspectului dacă pasagerii au fost informați cu privire la devansare, sunt pertinente următoarele dispoziții ale dreptului național:

Articolul 862a din Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil, denumit în continuare „ABGB”), [omissis] (în versiunea în vigoare din anul 1916) prevede:

„Se consideră că acceptarea este efectuată în timp util atunci când declarația a parvenit solicitantului în cursul termenului de înregistrare a cererii. Cu toate acestea, în pofida întârzierii sale, contractul se încheie atunci când solicitantul trebuia să știe că declarația de acceptare a fost trimisă în timp util și cealaltă parte nu este informată cu promptitudine imediat înaintea retragerii sale.” [OR 10]

Articolul 12 din E-Commerce-Gesetz (Legea privind comerțul electronic, denumită în continuare „ECG”), Bundesgesetzblatt (Monitorul Oficial Federal – BGBl.) nr. 152/2001 are următorul cuprins:

„Mesajele electronice referitoare la contract, alte mesaje electronice importante din punct de vedere juridic, precum și confirmările de primire electronice se consideră că sunt comunicate dacă partea căreia îi sunt destinate este în măsură să le consulte în împrejurări obișnuite. Această dispoziție nu poate fi modificată în detrimentul utilizatorilor.”

În ceea ce privește primirea declarațiilor precum comunicarea în discuție efectuată de operatorul de transport aerian cu privire la modificarea orei de zbor, jurisprudența națională aplică în mod obișnuit articolul 862a din ABGB.

Dispoziția referitoare la mesajele electronice este completată de articolul 12 din ECG. Potrivit voinței documentate a legiuitorului, această dispoziție corespunde articolului 11 alineatul (1) a doua liniuță din Directiva privind comerțul electronic, depășind însă cadrul directivei, în măsura în care regula privind primirea prevăzută de aceasta nu se aplică numai comenzilor (și anume declarațiile privind oferta contractuală sau declarațiile de acceptare) și confirmărilor de primire, ci și tuturor celorlalte mesaje electronice importante din punct de vedere juridic, inclusiv în lipsa unui serviciu al societății informaționale, de exemplu, în cazul unui simplu schimb de mesaje e-mail. Toate aceste dispoziții prevăd o ficțiune de primire care intervine, în esență, cu posibilitatea de a consulta declarația. În schimb, informarea pasagerului potrivit articolului 5 din Regulamentul privind drepturile pasagerilor ar trebui să aibă loc numai după ce acesta din urmă a primit comunicarea, astfel cum indică articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctul (ii) și punctul (iii) și articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul privind drepturile pasagerilor.

Prin urmare, trebuie să se examineze dacă primirea declarației referitoare la devansarea zborului trebuie apreciată în raport cu dreptul național privind primirea e-mailurilor sau cu Directiva privind [OR 11] comerțul electronic sau dacă este necesar să se aplice numai Regulamentul privind drepturile pasagerilor aerieni. În favoarea aplicării Directivei privind comerțul electronic și a dispozițiilor naționale de transpunere pledează necesitatea coordonării anumitor legislații interne în măsura necesară bunei funcționări a pieței interne [considerentul (6)]. Această din urmă poziție este susținută de obligația operatorului efectiv de transport aerian, în temeiul articolului 14 alineatul (2) din Regulamentul privind drepturile pasagerilor, de a prezenta fiecărui pasager în cauză, în cazul anulării, o comunicare scrisă în care sunt precizate normele de compensare și asistență în conformitate cu dispozițiile acestui regulament. În plus, o interpretare diferită a primirii declarațiilor operatorului de transport aerian este confirmată de faptul că pasagerii care se află într-o călătorie nu au în mod necesar același acces la mijloacele de comunicații electronice precum la domiciliul lor. În consecință, instanța de trimitere consideră că examinarea problemei informării pasagerului cu privire la o anulare trebuie efectuată exclusiv în temeiul articolului 5 din Regulamentul privind drepturile pasagerilor.

Potrivit constatărilor instanței de trimitere, jurisprudența Curții nu a soluționat încă această problemă.

Cu privire la cea de a treia întrebare:

În ceea ce privește problema informării sau a primirii în cazul concret, trebuie, mai întâi, să se efectueze o comparație cu Hotărârea Curții din 11 mai 2017 pronunțată în cauza *Krijgsman*. Curtea arată, printre altele, că articolul 13 din Regulamentul privind drepturile pasagerilor precizează că nu limitează în niciun fel dreptul operatorului efectiv de transport aerian de a solicita o rambursare de la un operator de turism sau de la o altă persoană cu [OR 12] care operatorul efectiv de transport aerian a încheiat un contract (Hotărârea *Krijgsman*, punctul 30). Dacă

această împrejurare este determinantă pentru soluționarea litigiului, Hotărârea *Krijgsman* nu este aplicabilă în speță. Astfel, este cert că nu există o relație contractuală între platforma de rezervare și operatorul de transport aerian, ci numai o relație contractuală între platforma de rezervare și unul dintre cei doi pasageri. Prin urmare, ar fi necesar să ia în considerare, prin analogie cu Hotărârea *Krijgsman*, ca dreptul la compensație să fie refuzat, iar pasagerului să i se recomande dreptul la rambursare al acestuia față de platforma de rezervare.

Potrivit unui comentariu austriac referitor la articolul 12 din ECG, trebuie, în principiu, să se considere că în cazul conturilor de e-mail standardizate nu există primire. Desigur, persoana care știe sau trebuie să știe că dispune de un astfel de cont și nu ia nicio măsură împotriva acestuia (de exemplu, blocare sau redirecționare), trebuie să accepte primirea mesajelor care pot fi consultate în contul respectiv atunci când acestea prezintă referințe relevante. Prin urmare, declarații corespunzătoare sunt valabile chiar și fără luarea la cunoștință (*[omissis]*). Întrucât în întreaga procedură nu se menționează faptul că pasagerul avea cunoștință despre adresa de e-mail creată în mod automat sau chiar trebuia să aibă cunoștință despre aceasta, un mesaj care i-ar fi fost transmis în contul respectiv nu i-ar fi parvenit.

În continuare, instanța de trimitere arată că informațiile transmise platformei de rezervare sunt, în principiu, transmise pasagerului și că numai informația referitoare la devansarea zborului în cauză a fost transmisă cu întârziere. Pasagerul a indicat platformei de rezervare adresa de e-mail corectă și nu știa că aceasta nu va fi adusă la cunoștința operatorului de transport aerian. Operatorul de transport aerian ar fi putut recunoaște, prin eforturi sporite, că era vorba despre o [OR 13] adresă de e-mail generată în mod automat, dar nu ar fi trebuit să deducă în mod necesar că mesajele transmise la această adresă nu vor parveni sau vor parveni cu întârziere pasagerului. Având în vedere că, potrivit articolului 5 alineatul (4) din Regulamentul privind drepturile pasagerilor, sarcina dovedirii faptului că pasagerul a fost într-adevăr informat despre anularea zborului, cu indicarea momentului precis, revine operatorului de transport aerian, instanța de trimitere consideră că, într-o situație în care nu se poate reproșa nici pasagerului și nici operatorului de transport aerian că a utilizat adresa de e-mail generată în mod automat, în caz de dubiu, trebuie să se considere că operatorul de transport aerian nu și-a îndeplinit obligația de informare a pasagerului cu privire la devansare.

Întrucât, potrivit constatărilor instanței de trimitere, această problemă nu a fost soluționată încă în jurisprudența Curții, această instanță era obligată să efectueze o trimitere preliminară.

[*omissis*]

Landesgericht Korneuburg, [*omissis*]

Korneuburg, 26 mai 2020

[*omissis*]